

38/2010. (III. 31.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogások alapján meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 297/2007. (VIII. 23.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 297/2007. (VIII. 23.) OVB határozatában (kihirdetve: 2007. augusztus 29-én) hitelesítette annak az országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ívnek a mintapéldányát, amelyen a következő kérdés szerepelt: „[e]gyetért-e Ön azzal, hogy az Európa Uniós jogharmonizáció keretében az 1978. évi IV. törvénybe »A Büntető Törvénykönyvről« bekerüljön, mint bűncselekmény a Holokauszt tagadásának tényállása, mely szerint büntettet követ el az a személy, aki nyíltan felvállalva hirdeti, hogy nem történt a német koncentrációs táborokban zsidó és cigány népirtás, azaz tagadja a Holokauszt megtörténtét?»”.

Az OVB a határozat indokolásában megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért azt hitelesítette.

2. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján két kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz a 297/2007. (VIII. 23.) OVB határozat ellen, amelyekben az OVB határozatának megsemmisítését, és az OVB új eljárásra utasítását kérték. Az első kifogást 2007. szeptember 12-én, a határidő 14. napján, a második kifogást 2007. szeptember 13-án 10 órakor, a határidő 15. napján nyújtották be az OVB-hez.

Tekintettel arra, hogy a kifogások ugyanazon OVB határozat törvényességének felülvizsgálatára irányulnak, az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009, január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság azokat egyesítette, és a két kifogást egy eljárásban bírálta el.

2.1. Az elsőként érkezett kifogás szerint a támadott határozat sérti a népszavazásról szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében meghatározott, valamint az Alkotmánybíróság által több határozatban értelmezett egyértelműség követelményét, továbbá a kérdés alapján megtartott eredményes népszavazás alkotmányesértő törvényi rendelkezés megalkotására kötelezné az Országgyűlést.

Az egyértelműség hiányával kapcsolatban a kifogást előterjesztő kifejtette: az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés nyolc tagmondatból áll, így értelmezése eleve nehézkes, ráadásul több helyesírási és nyelvtani hibára lelhetünk a kérdés szövegében, így pl.: „Európa Uniós”, „az 1978. évi IV. törvénybe »A Büntető Törvénykönyvről«”. A „nyíltan felvállalva hirdeti” kifejezésről azt állította, hogy a választópolgárok számára nem elég konkrét, de a jogalkotónak is nehézséget okozna, ha ezt törvényi tényállásként meg kellene fogalmaznia. Az európai uniós jogharmonizáció

említése szerinte csak megzavarja a választópolgárt, ráadásul megtévesztő is, mert úgy tűnik, mintha az eredményes népszavazás közösségi jogi jogalkotást indukálna.

Az alkotmánysértő törvényi rendelkezés megalkotásával összefüggésben arra mutatott rá, hogy a népszavazás nyomán olyan rendelkezést kellene a jogalkotónak elfogadnia, amely indokolatlanul tenne különbséget a koncentrációs táborokban elkövetett és az azokon kívüli népirtás, valamint a zsidó és cigány emberek, illetve más üldözöttek között. A kifogást benyújtó szerint ez sértené az Alkotmány 70/A. §-ában foglalt jogegyenlőség elvét, illetve az 54. § (1) bekezdésében deklarált emberi méltósághoz való jogot.

2.2. A másodikként benyújtott kifogás négy körülményre tekintettel támadta az OVB határozatát. Az első szerint a „holokauszt” olyan idegen kifejezés, amelynek nincs pontosan körülírt, egyértelműen meghatározható jelentése, ezért a népszavazási kezdeményezésben feltett kérdés nem értelmezhető, azaz ellentmond az Nsztv. egyértelműségi követelményének.

A kérdést azért sem tartja egyértelműnek a kifogást előterjesztő, mert nincs pontosan meghatározva, hogy mit ért a kezdeményező népirtás alatt. Mivel az áldozatok száma ma is vitatott, a kérdezőnek azt is meg kellett volna határoznia, hogy hány áldozatot köteles elismerni büntetés terhe mellett a magyar állampolgár.

A „nyíltan felvállalva hirdeti” kifejezés tartalmát azért nem tartja világosnak, mert nem lehet tudni, hogy hol kell meghúzni a határt a magánbeszélgetés és a nyílt hirdetés között.

Végezetül röviden megjegyzi: a „Holokauszt”, mint tulajdonnév használata helytelen, illetve értelmezhetetlen.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezései:

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„70. § (1) A Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező minden nagykorú magyar állampolgárt megillet az a jog, hogy az országgyűlési képviselők választásán választó és választható legyen, valamint országos népszavazásban és népi kezdeményezésben részt vegyen.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

2. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezése:

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A Ve. alkalmazott szabályai:

„77. § (2) A kifogásnak tartalmaznia kell

a) a jogszabálysértés megjelölését,

b) a jogszabálysértés bizonyítékait,

[...]

(5) Ha a kifogás elkésett, vagy nem tartalmazza a (2) bekezdés a)-c) pontjában foglaltakat, a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ha a kifogás áttételére kerül sor, a kifogás határidőben történt benyújtásának vizsgálatakor azt az időpontot kell figyelembe venni, amikor az első választási bizottsághoz beérkezett.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet - az Alkotmánybírósághoz címezve - az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság előzetesen megvizsgálta, hogy a jelen ügyben előterjesztett kifogások megfelelnek-e a törvényi feltételeknek. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogásokat a törvényes határidőn belül [Ve. 130. § (1) bekezdés], és a kifogásra előírt tartalmi követelményeknek [Ve. 77. § (2) bekezdés] megfelelően nyújtották be. Ebből következően mindkét kifogás érdemi elbírálásra alkalmas.

3. A kifogások benyújtását követően az Országgyűlés elfogadta a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) módosításáról szóló 2010. évi XXXVI. törvényt (a továbbiakban: Törvény), amely az alábbiak szerint büntetni rendeli a holokausztagadását:

„1. § A Btk. a következő 269/C. §-sal és az azt megelőző alcímmel egészül ki:

»A holokausztagadás

269/C. § Aki nagy nyilvánosság előtt a holokausztagadását méltóságát azáltal sérti, hogy a holokausztagadást tényként tagadja, kétségbe vonja vagy jelentéktelen színben tünteti fel, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.«

2. § Ez a törvény a kihirdetését követő harmincadik napon lép hatályba, az azt követő napon hatályát veszti.”

A Törvény elfogadásával alapvetően megváltozott az a jogszabályi háttér, amelyhez igazítottan a népszavazási kezdeményezést megfogalmazták, ezért a kérdés értelmezhetetlenné vált.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata során több határozatban értelmezte az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt, a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményét. E határozataiban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre igen-nel vagy nem-mel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *b)* pontjában foglalt jogkörének - Alkotmányban szabályozott - korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor vizsgálni kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, ha igen milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség) [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 24/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 358, 360-361.; 84/2008. (VI. 13.) AB határozat, ABH 2008, 695, 703.].

Az Alkotmánybíróság a jelen eljárásban megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés már nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének: a választópolgárok nem tudják megítélni, hogy milyen jogalkotást támogatnak, és eredményes népszavazás esetén a jogalkotó sem tudná meghatározni jogalkotási kötelezettsége tartalmát [ld. korábban: 51/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 502, 504.; 52/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 506, 508.; 53/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 510, 512-513.].

A fentiekben kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megsemmisítette a 297/2007. (VIII. 23.) OVB határozatot, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasította. Az OVB határozat megsemmisítésére tekintettel az Alkotmánybíróság a kifogások további részét érdemben nem vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. március 30.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Balogh Elemér
alkotmánybíró helyett

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró